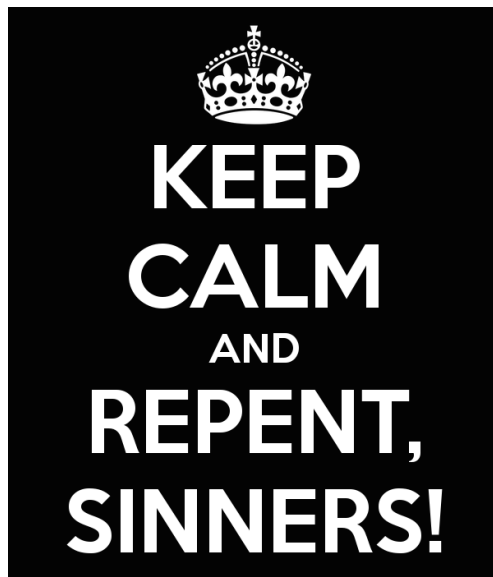

Vrijzinnigen Tholen
10 december 2017

TWEEDE ZONDAG VAN DE ADVENT

Lied, 442 : 1

Votum en groet

Lied 442: 2

Inleidende Bijbellezing Maleachi 3,1-12

¹‘Let op!’ zegt de machtige Heer. ‘Ik stuur mijn boodschapper vooruit. Hij moet de weg voor mij vrijmaken! Hij is de boodschapper die ik beloofd heb, hij is degene op wie jullie wachten. Hij is al onderweg. En meteen daarna zal ik zelf naar mijn tempel komen. Ik, de Heer naar wie jullie verlangen.

²⁻³Wie zal er in leven blijven op de dag dat mijn boodschapper komt? Wie kan dat verdragen?

Mijn boodschapper zal zorgen dat de priesters weer rein worden, zoals zilver en goud zuiver worden in een hete oven. Alle schuld van de priesters zal weggenomen worden, zoals vuil weggewassen wordt met zeep.’

Dan kunnen de priesters weer op de goede manier offers brengen aan de Heer.

⁴En dan zal de Heer de offers van Juda en Jeruzalem weer aannemen. Net als vroeger, net als lang geleden.

⁵De machtige Heer zegt: ‘Ik zal naar jullie toe komen om recht te spreken. Ik zal iedereen straffen die geen eerbied voor mij heeft. Ik straf de mensen die zich bezighouden met toverkunst, de mensen die hun vrouw of hun man ontrouw zijn, en de mensen die leugens vertellen bij de rechter. Ik straf de mensen die hun arbeiders niet betalen, en de mensen die wreed zijn voor weduwen en voor kinderen zonder vader. En ik straf de mensen die vreemdelingen niet geven waar ze recht op hebben. Want al die mensen hebben geen eerbied voor mij.’

⁶De machtige Heer zegt: ‘Ik, de Heer, ben niet veranderd. En jullie zijn ook niet veranderd, nakomelingen van Jakob! ⁷Want jullie houden je niet aan mijn wetten. Dat is al zo sinds de tijd van jullie voorouders. Maar jullie moeten weer gaan leven zoals ik het wil! Dan zal ik bij jullie terugkomen.

Jullie zeggen: ‘Hoezo moeten we anders gaan leven?’ ⁸Maar jullie weten toch wel dat een mens niet van God mag stelen? En toch stelen jullie van mij! Jullie houden je oogst voor jezelf, jullie brengen niets naar mijn tempel. ⁹Ik heb jullie daarvoor gestraft, maar toch blijven jullie allemaal van mij stelen.

¹⁰Jullie moeten het heel anders doen. Breng maar eens een tiende deel van jullie oogst naar de tempel, zodat de priesters weer te eten hebben. Dan zullen jullie zien dat ik jullie beloon!

Dan zal ik weer water uit de hemel laten stromen. Ik zal jullie weer een grote oogst geven. ¹¹Ik zal de sprinkhanen weggagen, zodat ze de oogst niet kunnen opeten. En er zullen weer druiven groeien op het land.

¹²Dan zullen alle volken zien hoe gelukkig jullie zijn. Want dan wonen jullie in een heerlijk land.’ Dat zegt de machtige Heer.

Gebed

Eeuwige God,

Vanmorgen zijn we weer samengekomen in uw huis. We hebben kaarsen ontstoken. We leven naar het licht van Kerstmis toe. Geef het ons, als het donker is in ons leven, om iets van uw licht te zien doorbreken. Ontferm u over ons, als er zoveel is, dat ons afleidt van uw licht.

En als het licht is in ons leven, wil ons dan helpen om dat licht met elkaar te delen. Door mensen om ons heen bij te staan, door uw licht en uw warmte uit te stralen.

In uw zoon is het licht doorgebroken. In uw zoon, een mensenkind zoals wij, bent u dichtbij ons mensen geweest.

Geef het ons om te zien, dat u bij ons bent, zo concreet als onze buurman en onze buurvrouw. Als de naaste die ons nodig heeft, als de naaste die ons steunt, als we het zwaar hebben.

Geef het ons om dat te zien, om te blijven hopen op u.
Amen.

Lied 439: 1, 2 en 3

Bijbellezing Filippenzen 1,3-11 en Lucas 3,1-6

¹Dit is een brief van Paulus, aan alle mensen in de stad Filippi die dankzij Jezus Christus bij God horen. De brief is ook voor de leiders en de helpers van de kerk in Filippi.

Ik schrijf deze brief samen met Timoteüs. Wij zijn allebei dienaren van Jezus Christus.

²Ik wens jullie toe dat God, onze Vader, en de Heer Jezus Christus goed voor jullie zijn en jullie vrede geven.

³Steeds als ik aan jullie denk, dank ik mijn God. ⁴En elke keer als ik voor jullie bid, doe ik dat met vreugde. ⁵Want vanaf de dag dat jullie zijn gaan geloven, hebben jullie altijd meegeholpen om het goede nieuws bekend te maken.

⁶Eén ding weet ik heel zeker: God maakt nieuwe mensen van jullie. Hij is daar al mee begonnen, en op de dag dat Jezus Christus terugkomt, zullen jullie volmaakt zijn.

⁷Natuurlijk denk ik zo over jullie allemaal, want ik houd van jullie met heel mijn hart. God is goed voor ons allemaal, en daarom voel ik me sterk verbonden met jullie allemaal. Het maakt niet uit of ik in de gevangenis zit, of in vrijheid het goede nieuws verdedig. ⁸God weet hoe ik ernaar verlang om jullie allemaal te ontmoeten. Hij weet dat ik jullie liefheb, net zoals Jezus Christus jullie liefheeft.

⁹Ik bid dat jullie liefde steeds groter wordt. Want dan zullen jullie steeds meer weten en begrijpen. ¹⁰⁻¹¹Dan weten jullie wat echt belangrijk is. Dan zullen jullie goed leven, als mensen die gered zijn door Jezus Christus. Dan leven jullie tot eer van God. En dan zullen jullie volmaakt en zuiver zijn op de dag dat Christus terugkomt.

³Het was het vijftiende jaar van de regering van keizer Tiberius. Pontius Pilatus bestuurde de provincie Judea. Herodes was koning van Galilea, en zijn broer Filippus was koning van de gebieden Iturea en Trachonitis. En Lysanias was koning van Abilene. ²Annas en Kajafas waren hogepriester. In dat jaar werd Johannes, de zoon van Zacharias, door God geroepen. Johannes leefde in de woestijn.

³Toen ging Johannes naar het gebied bij de Jordaan. Daar zei hij tegen de mensen: ‘Begin een nieuw leven en laat je dopen! Dan zal God je zonden vergeven.’

⁴In het boek van de profeet Jesaja staat al over Johannes geschreven: «Hij roept in de woestijn: Opzij voor de Heer! Maak de weg klaar voor de Heer! ⁵Maak de weg recht, zonder bochten. Maak de weg vlak, haal alle bergen en dalen weg. ⁶Dan zal iedereen zien dat God redding brengt.»

Lied 438

Preek

De atheïst en de beer

Er loopt een man door een diep, donker bos. Het is niet zomaar een man. Nee, het is een bekende filosoof, een atheïst. U weet wel, iemand die echt gelooft in het niet bestaan van God. Luid en duidelijk heeft hij aan wie het maar wilde weten, laten horen dat God niet kan bestaan en slechts een projectie van ons, onverstandige mensen is. Onze goedmoedige atheïst loopt door het bos. Plotseling klinkt er een hoop gedruis en staat hij oog in oog met een levensgrote en levensgevaarlijke beer. Uit het allerdiepste van de atheïst komt een oerkreet boven: Mijn God!

De tijd lijkt plotseling stil te staan. Niemand beweegt meer. Dan klinkt er een stem uit de hemel: Mijn zoon, je hebt me geroepen? Kan ik wat voor je betekenen?

De atheïst staat stijf van de angst, maar probeert logisch na te denken. Als er niets gebeurt, zal de beer hem direct gaan opeten. Tegelijkertijd: als God nu wel blijkt te bestaan en hij, de grote atheïst, God nodig blijkt te hebben om gered te worden, wordt hij straks door niemand meer serieus genomen. Hoe red ik me hieruit? Hoe red ik me er straks uit, als ik straks belachelijk wordt gemaakt door mijn atheïstische vriendjes? Hij denkt hard na en God dringt nog een keer aan: Waar kan ik je mee helpen?

Dan verzint hij een list. Hij zegt: God, u kunt niet van mij verwachten dat ik opeens ga geloven. Maar misschien kunt u mij wel helpen door de beer gelovig te maken? Hij denkt: dan komt alles goed en kan ik rustig verder. Waarop God vraagt: weet je het zeker? Is dat wat ik voor je kan doen?

Ja graag, en snel een beetje. Waarop God zegt: OK, zoals jij het wilt en God verdwijnt weer achter de wolken.

Dan gaat de tijd weer verder. De beer gaat door de knieën en vouwt zijn handen. Hij bidt: Here, zegen deze spijze, amen.

Deze eenvoudige grap, beste mensen, kwam bij mij boven, toen ik dacht over de Bijbelteksten van vandaag. Ik wil vanmorgen, op deze tweede zondag van de advent over drie onderwerpen met u nadenken:

1. Wat verwachten wij eigenlijk
2. Een te lief verhaal
3. De weg van de geleidelijkheid.

1. Wat verwachten wij eigenlijk.

Algemeen bekend is dat de tijd van advent een tijd is van voorbereiding naar kerst toe. In de dagelijkse praktijk zie je dat de advent een soort van klein kerstfeest is geworden. Overal beginnen we al alles met een kerststooi te versieren. Mooie lichtjes worden opgehangen. Alle kerstversieringen komen tevoorschijn en zelfs de mooiste kerstliederen kunnen we overal beluisteren. De weken voor kerstmis zijn door de voorafschaduwning en de voorbereiding op het grote geweest alvast geworden tot een kerstmis licht. Reeds nu is het vreugdevol. Nu al schijnt het licht in de donkere dagen. De warmte en het licht van de adventskaarsen maken het hart week en we worden al vast vrolijk.

Als je echter kijkt naar wat we lezen, dan gaat het een heel andere kant op. Geen vrolijkheid, geen aankondiging van een heil voor alle mensen. Geen licht dat schijnt voor iedereen in het huis. Nee: bekeert u, o zondaars!

De profeet Maleachi schetst het scherp. De dag van de Heer gaat aanbreken. Bereid je er maar op voor. Maar wie zou die dag kunnen overleven. Wie zal zich staande kunnen houden, als de Heer verschijnt? De woorden van Maleachi kennen we misschien wel het beste uit de Messiah van Handel. Een van de prachtigste muziekstukken die ik ken. Zo mooi, dat het eigenlijk wel waar moet zijn. In de prachtige muziek worden ook deze woorden geloofwaardig en aantrekkelijk: he shall purify the sons of Levi,

Hij zal de zonen van Levi reinigen. Hij zal hen schoon branden, zoals de smelter het goud en het zilver bewerkt.

Als God komt, berg je dan maar. Wie niet lelieblank rein is, zal een probleem hebben. Bekeert u, zondaars.

Ook het verhaal in Lucas, over het optreden van Johannes de Doper die de komst van God aankondigt, eindigt op een dergelijke manier. Als je even verder leest dan we nu gedaan hebben, staat er:

Johannes zei tegen de mensen die massaal uitliepen om zich door hem te laten dopen: 'Addergebroed, wie heeft jullie wijsgemaakt dat je veilig bent voor het komende oordeel? 8 Breng vruchten voort die een nieuw leven waardig zijn, en zeg niet meteen bij jezelf: Wij hebben Abraham als vader. Want ik zeg jullie: God kan uit deze stenen kinderen van Abraham verwekken! 9 Ja, de bijl ligt al

aan de wortel van de boom: iedere boom die geen goede vruchten draagt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen.'

Waarom vertel ik u dit allemaal, waarom vertelde ik u over die atheïst in het bos? Heel eenvoudig. Als wij verlangen naar God, als wij hopen op de advent, als wij ons verheugen op God, denken we dan aan wat we nu gelezen hebben uit de Bijbel of hebben we er een wat gedomesticeerde vorm van gemaakt. Zoals de atheïst zich van te voren niet realiseerde dat een christelijke beer ook trek kan hebben, realiseren wij ons niet direct dat – althans volgens de verhalen die ons worden aangereikt – het verschijnen van God niet alleen maar een feestje is.

2. Een te lief verhaal

Hiermee kom ik tot het tweede deel van mijn preek. Daarnet zei ik al dat wij van advent misschien iets anders hebben gemaakt, dan het eerder zou kunnen betekenen. Bij ons is het lieflijk. Bij ons is het zoet. Het gaat om kaarsjes die schijnen, om liederen die klinken om vrede die neerdaalt op mooie, maagdelijke sneeuw. Tegelijkertijd moeten we ons soms afvragen of dat nu wel was, waar Jezus mee bezig was. Hebben wij misschien een te lief beeld van Jezus en van God?

In zijn boek over Jezus van Nazareth beschrijft de bekende filmmaker Paul Verhoeven – en wel na zeer gedegen onderzoek – een heel andere Jezus. Hij schetst een politieke activist die strijdt voor de bevrijding van Israël. De Romeinse bezetter zou het land uit gegooid moeten worden. Goedschiks of kwaadschiks. Het feit dat Jezus door de Romeinen uiteindelijk is gekruisigd is daar ook een aanwijzing voor. Natuurlijk: de Romeinen waren geen lieverdjes. Die keken niet op een kruisiging meer of minder. Maar je moest tenslotte wel iets gedaan hebben, dat een politieke betekenis had. De evangelische verhalen over een man die zich slechts spiritueel koning der joden genoemd zou hebben, zijn als reden voor zijn executie wat ongeloofwaardig. Zoals een van mijn docenten Nieuwe Testament tijdens een vrolijk gesprek na afloop van een college eens zei: 'hij moet op zijn minst toch wel eens een dorpje hebben platgebrand om zo door de Romeinen aangepakt te zijn'.

Een dergelijk activistisch verhaal past beter bij de profetische teksten van Maleachi en Johannes de Doper die we daarnet hoorden. Geen boodschap van spirituele nabijheid, is de komst van God, maar het werkelijk doorbreken van Gods heerschappij, doordat zijn vijanden definitief verslagen zouden zijn. U weet dat

de bijbel vol staat met dit soort scherpe verwachtingen of hoopvolle beelden over de vijanden van God.

Veel mensen vinden Psalm 139 een grote inspiratiebron:

*HEER, u kent mij, u doorgrondt mij,
2 u weet het als ik zit of sta,
u doorziet van verre mijn gedachten.
3 Ga ik op weg of rust ik uit, u merkt het op,
met al mijn wegen bent u vertrouwd.*

Te vaak willen we het slot van die psalm overslaan:

*19 God, breng de zondaars om,
– weg uit mijn ogen, jullie die bloed vergieten –
20 ze spreken kwaadaardig over u,
uw vijanden misbruiken uw naam.
21 Zou ik niet haten wie u haten, HEER,
niet verachten wie tegen u opstaan?
22 Ik haat hen, zo fel als ik haten kan,
ze zijn mijn vijand geworden.*

Maria, de moeder van Jezus, bezingt het al scherp in haar Magnificat, dat het uit zal zijn met allerlei booswichten, wanneer door haar zoon, Gods heerschappij zal aanbreken:

*Hij toont zijn macht en de kracht van zijn arm
en drijft uiteen wie zich verheven wanen,
52 heersers stoot hij van hun troon
en wie gering is geeft hij aanzien.
53 Wie honger heeft overlaadt hij met gaven,
maar rijken stuurt hij weg met lege handen.*

Kortom: waar wij van advent een vorm van kerst light hebben gemaakt, zien de bijbelschrijvers God werkelijk optreden. God is niet het schootpoesje zonder tanden en nagels wat wij van Hem hebben gemaakt, maar werkelijk de Brullende Leeuw van Juda.

3. Hoe nu verder

Ik kom tot het laatste gedeelte van mijn preek en het moeilijkste. Ik zou natuurlijk nu de zwarte toga kunnen vervangen door een kameelharen mantel en in de beste profetische traditie een boeteprediking kunnen houden. Bekeert u, o zondaars, het oordeel is op handen. Maar dat wil ik niet doen. Want hoe bijbels die lijn ook is, die de barricaden zoekt – daarin had de bevrijdingstheologie ook alle gelijk van de wereld – er is ook een andere lijn te ontdekken. Een lijn van verinnerlijking, een lijn van geleidelijkheid. Een lijn die de nadruk legt op de liefde en niet op de actie. Een Jezus die zonder problemen de keizer belasting betaalt en van mensen vraagt om hun inspiratie niet op de straten te zoeken, maar in de binnenkamer.

Dan gaat het niet meer om de bekering op een moment, waarin alle kwade wegen van vroeger weggedaan worden. Dan is bekering een groeiproces waarin we ons telkens opnieuw laten inspireren door een boodschap die we hopelijk steeds beter zullen begrijpen. Zoals we lazen in de brief aan de Filippenzen:

En ik bid dat uw liefde blijft groeien door inzicht en fijnzinnigheid, 10 zodat u kunt onderscheiden waar het op aankomt. Dan zult u op de dag van Christus zuiver en onberispelijk zijn, 11 vol van de vruchten van de gerechtigheid, die u dankt aan Jezus Christus, tot lof en eer van God.

Op de dag van de Heer kunnen we dan door Jezus Christus onberispelijk en zuiver zijn, doordat we steeds blijven groeien in inzicht en fijnzinnigheid.

Eerlijk gezegd maakt een dergelijk benadering het ook zinvol om elk jaar opnieuw advent te vieren. Als het gaat om het eenmalige, definitieve optreden van God, dan wordt het elk jaar onherroepelijk een herhaling van zetten. Dan is advent het voorbereiden op iets, waarvan we nu al weten dat het op 25 december zal gebeuren. En tegelijkertijd realiseren we ons dan ook elk jaar opnieuw dat er in de wereld eigenlijk maar heel weinig veranderd is en dat 2000 jaar christendom ons geen definitieve verandering heeft gebracht.

Maar als we advent anders zien. Als we anders kijken naar de kring die elk kerkelijk jaar opnieuw brengt, dan is er de mogelijkheid om niet een cirkel met telkens een herhaling van zetten te beleven, maar een spiraal die ons al rondcirkelend toch steeds hoger of dieper brengt. Dan kunnen we werkelijk toegroeien naar de diepte van de boodschap die met kerst centraal staat. Namelijk dat het

goddelijke niet altijd ver weg en onbegrijpelijk hoeft te zijn. Dat we het goddelijk soms in ons leven kunnen herkennen. Dat het concreet en dichtbij is. Zo eenvoudig en begrijpelijk als een baby die in een voederbak ligt.

Want dat is de kern van het evangelie: zoek niet ver weg, maar kijk dichtbij. Kijk naar de mens die ons God nabij brengt. Die mensenzoon toen, 2000 jaar geleden, de huidige mensen om ons heen, die beeld dragers van God zijn, die zijn liefde en inspiratie voor ons gestalte geven.

Straks zingen we daarvan. Geen boodschap om van de daken af te schreeuwen in een kamelenmantel. Maar eerder woorden die tastend en zoekend, in stille overdenking, voor ons betekenis krijgen:

Gaat, stillen in den lande, uw Koning tegemoet.

Amen

Voorbeden, stil gebed en Onze Vader

Eeuwige God,

Wil ons inspiratie geven, om steeds naar uw licht in onze wereld en in ons hart op zoek te gaan. Voor wie somber is, is er zoveel dat ons afleidt van het licht. Maar tegelijkertijd is er ook zoveel dat ons bemoedigt. Geef dat wij dat zien en aan elkaar doorgeven.

Als uw licht schijnt in uw wereld, kunnen we gezamenlijk veel aan. Kunnen we mensen helpen, die het moeilijk hebben. Kunnen we omzien naar wie leeft in verdriet en zorgen. Geef het ons, om zo uw licht te verspreiden.

Maar God, ontferm u ook over ons, uw mensen als wij uw licht niet zien, mensen die door niemand bereikt worden. Als ons verdriet of onze eenzaamheid zo groot zijn. Als we rouwen om wie ons ontvallen is. Als we treuren om wat niet meer kan zijn.

Blijf u over uw mensen ontfermen, waar wij tekort schieten.

U, o God, hebt uw mensen altijd willen dragen, blijf dan ook zo met ons.

In de stilte willen we u bidden, ieder voor zich, We denken aan wie ons lief zijn. We voelen ons verbonden met al uw mensen dichtbij en veraf. God, wilt u zich over ons ontfermen, als we bidden in de stilte.

Onze Vader

Onze Vader die in de hemel zijt,
Uw naam worde geheiligd;
Uw Koninkrijk kome;
Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood;
En vergeef ons onze schulden,
Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven;
En leid ons niet in verzoeking,
Maar verlos ons van de boze.
Want van U is het Koninkrijk
En de kracht en de heerlijkheid
In eeuwigheid.
Amen.

Slotlied 440

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde.

Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,
haar taak in deze wereld, met haar noden.

En gaan wij dan van hier naar ons huis en onze levensopdracht,
onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen

Lied 416: 4